

Sule

Morus bassanus

Súla

Gannet

Denne smukke havfugl har en nordatlantisk yngleudbredelse, med kolonier i Frankrig, De Britiske Øer, Færøerne, Island og Norge samt i Quebec og Newfoundland i Nordamerika. Omkring 60% af den østatlantiske bestand yngler på De Britiske Øer. Sule yngler normalt på svært tilgængelige klippeskær eller holme. På Færøerne yngler sule på Mykineshólmur, inklusive klippeskærene Flatidrangur og Píkarsdrangur ved holmens vestlige ende. 5-7 par yngler også på selve Mykines. Den færøske ynglebestand er på cirka 2.500 par og har formentlig været stabil langt

tilbage i tiden (Vevers & Evans 1938, Olsen & Permin 1974, Heath & Evans 2000).

Historisk set har sulen været en vigtig fangstfugl for lokalbefolkningen på Mykines. Det var en tradition, at kvinderne 25. januar hvert år tog ud på Mykineshólmur i deres fineste tøj for at ønske sulen velkommen tilbage efter vinteren (Nørrevang 1977). Jagt på suler er tilladt hele året, men foregår nu næsten kun ved indfangning af unger (gråsuler), inden de flyver fra reden. En del suler omkommer i fiskeredskaber, især på langline. Indtil for omkring 50 år siden fangede man

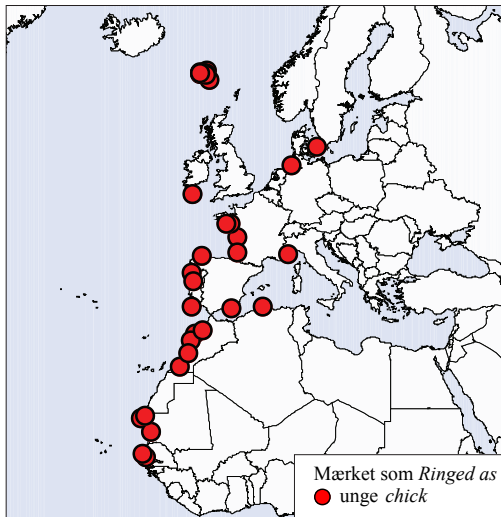

Fig. 1. Samtlige genfund af sule ringmærket på Færøerne (n=36). All recoveries of Gannets ringed in the Faroes (n=36).

Fakta Facts

Mærkninger *Birds ringed* 1.055
- heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 1.034 (98%)

Genmeldinger

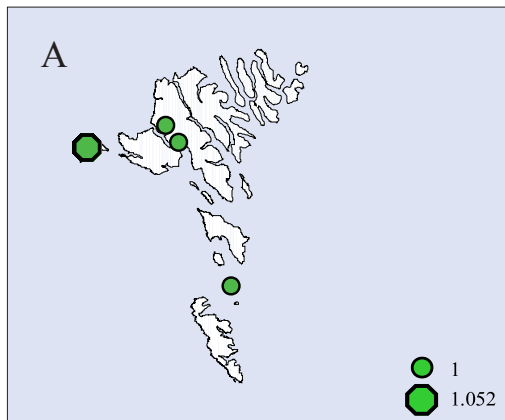
Recoveries

Antal genmeldinger *No. of recoveries* 36
- heraf udenfor Færøerne *Recovered abroad* 24
Antal fugle *No. of individuals* 36
- heraf mærket som unger *Ringed as chicks* 36 (100%)
Genmeldingsandel *Proportion recovered* 3,4%
Mærket i udlandet og genmeldt på Færøerne *Ringed abroad, recovered in the Faroes* 18

Ekstremer

Extremes

Højeste alder *Oldest bird* 9 år 6 mdr.
Længste afstand *Longest distance*
Senegal Senegal 5.382 km
Nordligst *Northernmost* Færøerne *Faroe Islands* (62°18'N)
Sydligst *Southernmost* Senegal Senegal (14°09'N)
Østligst *Easternmost* Danmark Denmark (12°15'E)
Vestligst *Westernmost* Mauritanien *Mauritania* (17°45'W)

B

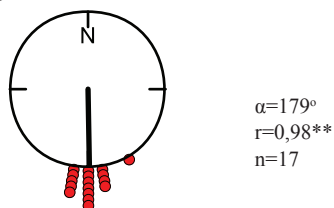

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for sule ringmærket på Færøerne (n=1.055). B) Retning af direkte efterårstræk (september-januar, >100 km). A) Ringing sites of gannets ringed in the Faroes (n=1,055). B) Direction of direct autumn migration (September-January, >100 km).

også omkring 200 gamle suler på ynglepladserne om natten, når de stod og sov. Det foregik kun en enkelt nat hvert forår. I nyere tid har det årlige jagtudbytte været omkring 500 ungfugle (fig. 10) (Nørrevang 1977, Olsen & Nørrevang 2005). Den stabile population, på trods af jagten, skyldes måske en vis tilflytning fra andre populationer (Nelson 2002).

Suler fra de europæiske bestande trækker sydpå for at overvintre ud for det vestlige Afrika og sydlige Europa, inklusive Middelhavet.

Mærknings- og genmeldingsdata

På Færøerne er der ringmærket 1.055 suler, hvoraf 98,1% er mærket som redeunger, 1,7% er mærket som ungfugle (1k) og 0,2% som

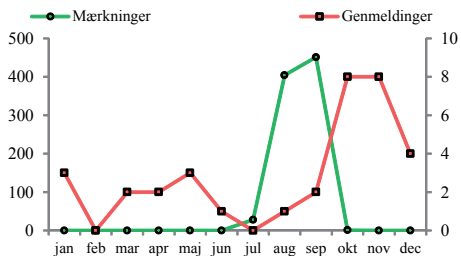

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for sule ringmærket på Færøerne. Month of ringing (green circles) and recovery (red squares) of gannets ringed in the Faroes.

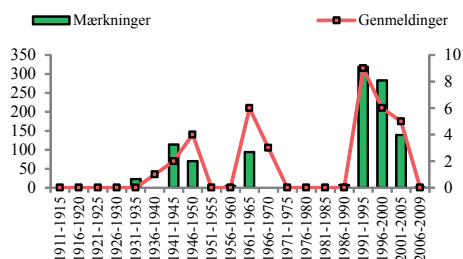

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for sule ringmærket på Færøerne, i femårsperioder. Year of ringing (green bars) and recovery (red squares) of gannets ringed in the Faroes (five-year periods).

voksne (2k+). De første blev mærket i 1931 af B. Thorup, som mærkede i alt 21 unge og 1 voksen sule (fig. 4). Under 2. Verdenskrig mærkede den udstationerede engelske officer K. Williamson 114 unger i 1942-1945. Williamsons arbejde med sulerne fangede de lokales interesse, og de fortsatte arbejdet, da Williamson forlod Færøerne (Williamson 1970). Efter krigen blev 152 suler mærket i 1947-1963 (fig. 4). Herefter blev mærkningen først genoptaget i 1990, og frem til 2004 er der årligt mærket mellem 7 og 112 suler (fig. 4). Ringmærkningen er siden ophørt igen på grund af faren for, at ringen skulle blive vinklet ind i de mængder af plastikreb og lignende, som sulerne slæber ind til rederne. Langt størsteparten af sulerne (99%)

er mærket på Mykineshólmur, inklusive skæret Flatidrangur (fig. 2A). Tre suler har været holdt i fangenskab (bl.a. i pleje), og er sluppet fri i henholdsvis Vestmanna (2007), Kvívik (1991) og på Stóra Dimun (1991). I nyere tid er mærkningen af suler overvejende foretaget i forbindelse med jagt på ungfugle. De unger, som stadig havde dun ('omplar'), fik lov til at leve og blev i stedet ringmærket (Jensen & Olsen 1999). Suler på Færøerne er mærket i perioden 1. juli til 28. oktober, flest i september (43%) og august (38%) (fig. 3).

36 suler er genmeldt (3,4%), alle er mærket som redeunger på Mykineshólmur inklusive Flatidrangur (fig. 1), i juli (3), august (12) og september (21) (fig. 3). 24 fugle er genmeldt fra udlandet, 11 langs Vesteuropas kyster, tre i det vestlige Middelhav og 10 i det vestlige Afrika (Marokko til Senegal) (fig. 1). 18 suler mærket som redeunger i udlandet er genmeldt på Færøerne eller i færøske farvande, 16 fra De Britiske Øer og to fra det nordlige Norge (fig. 6).

Træk, overvintring og spredning

Unge færøske suler er genmeldt i deres første kalenderår (n=18) fra Færøerne og det sydlige Irland i nord til Senegal i syd, inklusive det vestlige Middelhav (fig. 5). Den primære trækretning om efteråret er syd (fig. 2B). Efterårstrækket begynder tilsyneladende primo oktober, da det første genfund i udlandet er fra 12. oktober ved Portugal. Ingen af de færøske suler er genfundet på De Britiske Øer om efteråret, muligvis fordi trækket til Sydeuropa og Nordvestafrika foregår relativt hurtigt. To genmeldinger i oktober fra henholdsvis Nordvesttyskland og Sjælland i Danmark antyder, at efterårstrækket for nogle færøske suler først går mod sydøst til Nordsøen og herfra videre igennem den Britiske Kanal. Det første efterårsgenfund i Vestafrika er fra 25. november i Mauretania. Ti genmeldte suler fra efteråret har fløjet over 40 km/døgn i gennemsnit. Den hurtigste blev mærket 15. september 1992 og fundet død 28. oktober samme år i Marokko,

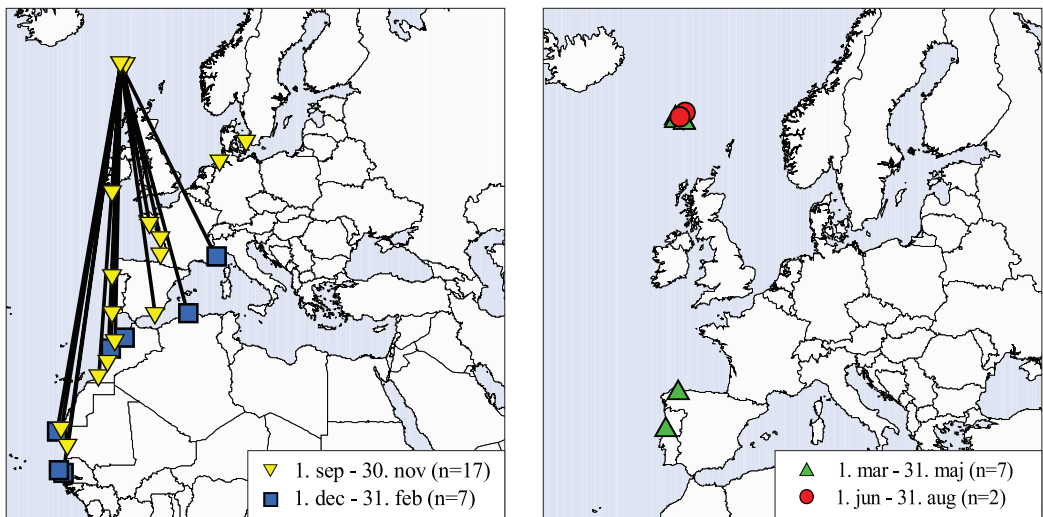

Fig. 5. Genmeldinger i A) efterårs- og vinterperioden, og B) forårsperioden og yngletiden. Linjer viser direkte træk. Recoveries during A) autumn and winter, and B) spring and breeding season. Lines indicate direct migration.

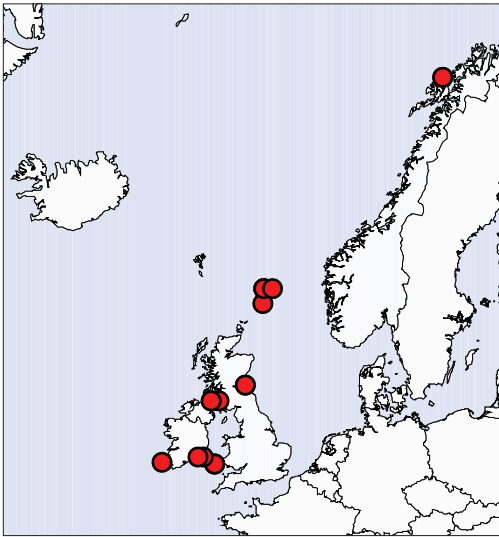

Fig. 6. Mærkningslokaliteter for sule ringmærket i udlandet og genmeldt på Færøerne (n=18). Alle er mærket som redeunger. *Ringing sites of gannets ringed abroad and recovered in the Faroes (n=18). All are ringed as nestlings.*

svarende til en gennemsnitlig hastighed på over 87 km/døgn.

I vinterperioden (december-februar) er færøske suler genfundet ved Afrikas vestkyst (3) og i det vestlige Middelhav (3) (fig. 5A). En sule mærket på Færøerne 3. september 1993 og aflæst i Petit Côte, Senegal 15. januar 1994, var fløjet mindst 5.382 km (fig. 1). Unge færøske suler (1-4 år) genfindes i gennemsnit længere

væk om vinteren end de ynglemodne fugle, men materialet er dog for lille til, at det kan konkluderes med sikkerhed. En tidligere analyse har fundet samme resultat (Danielsen & Jensen 2004). For suler ringmærket i Norge og Storbritannien er der fundet en klar forskel på de to aldersgrupper, yngre fugle overvintrer længere mod syd end ældre (Wernham m.fl. 2002, Bakken m.fl. 2003).

Under forårstrækket (marts-maj) er der to genfund fra udlandet, begge fra Den Iberiske Halvø henholdsvis 12. april og 1. maj (fig. 5B). Den tidligste sule returnerede til færøske farvande 6. februar, ud for Suðuroy. Lysloggere påsat suler på Bass Rock ved den Skotske østkyst har vist, at forårstrækket begynder i perioden ultimo januar til medio februar (Kubetzki m.fl. 2009).

Blot to suler er genmeldt i en efterfølgende yngleperiode (juni-august), begge mærket som unger og skudt i ynglemoden alder (min. 4-5 år) ved henholdsvis Sandavágur på Vágar og på Nólsoy (fig. 5B).

Suler ringmærket som unger i udlandet og genmeldt på Færøerne (fig. 6) er fundet fra april til november, flest i juni (6) og juli (4). En enkelt fugl udklækket i udlandet (sydøstlige Irland) er fundet på Færøerne ved ynglesæsonens begyndelse (17. april) i ynglemoden alder. Det kunne tyde på at enkelte fugle fra De Britiske Øer kan yngle på Færøerne. Nye studier med satellitsen-

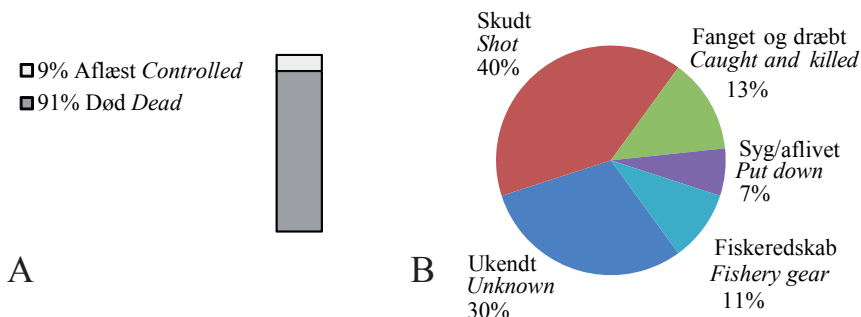

Fig. 7. A) Genmeldingsårsager (n=35) og B) dødsårsager for sule ringmærket på Færøerne (n=30). *Causes of A) recovery (n=35) and B) death of gannets ringed in the Faroes (n=30).*

dere på suler fra St. Kilda ved Skotland, viser dog at voksne fugle i ynglestiden kan tage på fourageringstogter til farvandene ved Færøerne og udfør det sydøstlige Island (Wanless 2012).

Genmeldings- og dødsårsager

Langt størstedelen af genmeldingerne (91%) er af døde fugle (fig. 7A), og over halvdelen af dem er skudt (fig. 7B). Over tid er der sket en væsentlig ændring i dødsårsager for færøske genmeldte suler (fig. 8). Jagt var angivet som

årsag til 77% af genmeldingerne i 1939-1970 (fig. 8A), men kun for 25% i 1991-2005. I 1991-2005 er kategorien ”ukendt” dog steget. Den længstlevende sule blev mærket som unge 6. september 1991 og skudt 26. marts 2002 ved Nólsoy, 9 år og 6 måneder senere. Størsteparten af de anvendte ringe har dog været af aluminium, hvis holdbarhed på suler antageligvis kun er cirka 10 år. Den længstlevende sule, der kendes fra Europa, er fra De Britiske Øer som blev 37 år og 5 måneder.

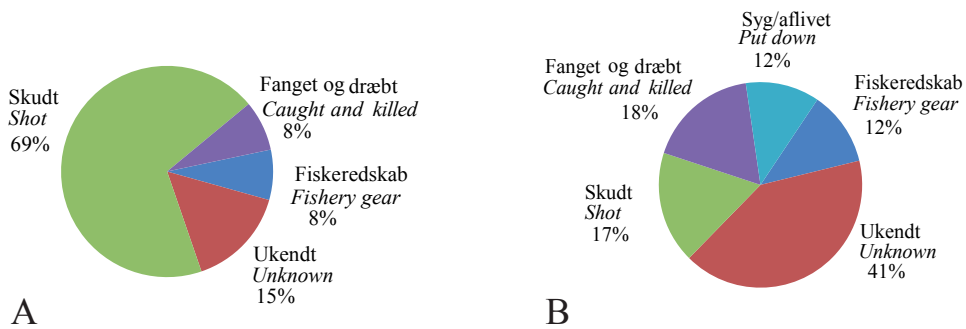

Fig. 8. Dødsårsager i perioderne A) 1939-1970 (n=13) og B) 1991-2005 (n=17). Cause of death during A) 1939-1970 (n=13) and B) 1991-2005 (n=17).

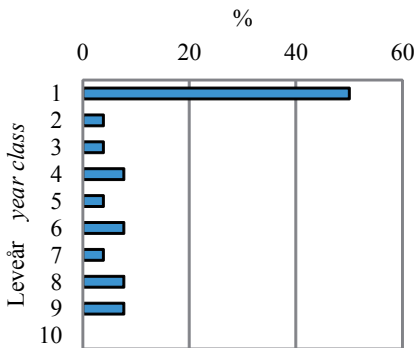

Fig. 9. Aldersfordeling af suler mærket i deres første kalenderår og genmeldt som døde (n=24). Distribution by year-class of gannets ringed in their first calendar year and recovered dead (n=24).

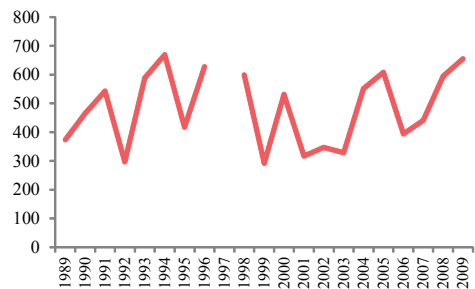

Fig. 10. Årlig indsamling (og aflivning) af suleunger på Mykineshólmur og Flatidrangur 1989-2009 (Olsen, upubliceret). Annual collecting of juvenile gannets on Mykineshólmur og Flatidrangur during 1989-2009 (B Olsen, i brev).

English summary

In the Faroes gannets breed in a single colony on Mykineshólmur with approximately 2,500 pairs. 1,055 gannets have been ringed in the Faroes, the first in 1931. Many gannets were ringed under supervision of K. Williamson during the British occupation of the Faroes during the Second World War. After 1963, no gannets were ringed until 1990-2004, but since 2004 ringing of gannets has been abandoned due to the risk of the rings becoming entangled in plastic and trawl nets which are found in high concentrations in the breeding colony. There are 36 recoveries, 24 from abroad including West Africa

and the western part of the Mediterranean. All recovered gannets have been ringed as fledglings during July-September, most in September. 18 gannets ringed abroad have been recovered in the Faroes. Recoveries during the breeding season could indicate that gannets originating from Britain foraging or even breeding in the Faroes. During winter young birds seem to stay more southerly than adults, but the data are too sparse for statistical analyses. Only two Faroese ringed birds have been recovered as adults in the breeding season – both in the Faroes.